ستڕاتیژە سیاسییەکانی ناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی لە کوردستانی عێڕاق.. نادر عەبدولحەمید

1. **ڕاست و چەپی ناسیونالیزم، دەستاودەستی دەسەڵات**

ھاوڕای ئاڵوگۆڕی سیاسی و ئابوورییەکان و پەرەسەندنی ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتییەکان لە ھەرێمی کوردستانی عێڕاقدا، نەک ھەر ئۆپۆزیسیۆنی قەومی لیبڕاڵ و ئیسلامی سیاسی وەک فشار بەسەر حکومەتی ھەرێم و حزبەکانی دەسەڵاتدارەوە ھاتوونەتە مەیدان، بەڵکو ناسیونالیزمێکی چەپی سەر بە ئایدیاکانی ئۆجەلان و ئەزموونی کوردستانی سوریا و تورکیای ئەو ڕەوتەش، گەشەیەکی کردووە لە بەرامبەر ناسیونالیزمی ڕاستڕەوانەی زاڵ لە ناو کۆمەڵگەی کوردستانی عێڕاقدا، بە دەسەڵاتدار و ئۆپۆزسیۆنیەوە.

گەرچی لە ئێستادا ئەم ناسیونالیزمە چەپە وەک ئۆپۆزسیۆنێکی بەرجەستەی سیاسی و عەلەنی خۆی نەخستۆتەڕوو، بەڵام ھێزێکی یەدەک و حەشاردراوی بزووتنەوەی ناسیونالیستییە بە جێگرتنەوەی دەسەڵاتی ناسیونالیستی ڕاستڕەو، لە کاتی ھاتنەئارای قەیرانی دەسەڵات و لە توندپێچە مێژووییەکاندا، بەمانایەک دەستاو دەست پێکردنی دەسەڵات، لە نێوان ڕاست و چەپی یەک بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی، کە ئەویش بزووتنەوەی ناسیونالیزمی کوردە لە ھەرێمەکەدا، بەڵام بەشکڵ و شێوازێکی جیاوازتر لەوەی کە ئۆپۆزسیۆنی ڕاستڕەوی لیبڕاڵ قەومی (نەوەی نوێ) و لایەنی تر، وەیا ئیسلامی سیاسی کۆنەپەرست لە ئێستادا لە ھەوڵدان بێی.

2. **سنوری ئەم وتارە**

لەم وتارەدا ناچمە ناو باسی دەسەڵات و ئۆپۆزسیۆنەکەی، ناچمە ناو باسی ناسیونالیزمی چەپ و ڕاست لە ھەرێم، بەڵکو دەمەوێت تیشکێک بخەمەسەر بارودۆخی ئێستای بزووتنەوەیەکی چەپی دەرەوەی ڕەوتی ناسیونالیزمی چەپ، واتا ئەوەی کە ناسراوە بە بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێڕاق.

ئەمەش بە مەبەستی دەرخستن و بەرجەستەکردنەوەی ستڕاتیژە سیاسییەکانی ناو ئەم بزووتنەوەیە کە لە بەرامبەر گشت ئەم بارودۆخە سیاسی کۆمەڵایەتی و ئابوورییەی هەرێمدا خراونەتەڕوو. وە لێرەشدا ناچمە ناو هەڵسەنگاندنی خەتە فکرییەکانەوە، بەڵکو باسەکەم پەیوەستە بە خەتی سیاسی و ستڕاتیژی سیاسییەوە. ئەوەش کە تا چەند خۆشباوەڕی (تەوەهومات) لەناو ئەم بزووتنەوەیەدا هەیە بەرامبەر بە ناسیونالیزمی چەپ، یان کاریگەری ناسیونالیزمی چەپ لەسەر ئەم بزووتنەوە چەپ و کۆمۆنیستییە چەندە و چۆنە؟ ئەمەش باسێکی ترە و لێرەدا ناچمە ناویەوە.

3. ئایە (حزبی شیوعی کوردستان) بەشێکە لە بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستان؟

بە ئەوەی ڕۆشن بێتەوە کە مەبەستمان لە بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراق چییە، پێویستە بزانین ئایە ئەم حزبە بەشێکە لەو بزووتنەوەیە یان نا؟

(حشک)، نە لە مێژووی ڕاستەقینەی خۆیدا و نە لە ڕێبازە سیاسییەکەیدا، سەر بە بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراق نییە، لە ڕووی مێژووییەوە درێژکراوەی (ڕێکخراوی کوردستانی حزبی شیوعی عێراقی)یە، کە ئەو حزبە عێراقییە هەمیشە سازشکار و هاوکاری حزبە ناسیونالیستە کۆنەپەرست و سەرکوتگەرەکانی کورد بووە، بەتایبەتیش باڵی عەشایەر و هەرە کۆنەپەرست و دواکەوتووەکەی (پارتی)، چ لە ساڵانی شەستەکان و چ لە هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو لە بزووتنەوەی چەکداری ناو شاخەکانی سەرسنوردا، کاتێکیش (لە ١٩٩٣دا) ئەم ڕێکخراوی کوردستانە دەبێتە (حزبی شیوعی کوردستان) بەردەوامی بەهەمان خەت و ڕێبازی سیاسی دەدات لە نەوەتەکان سەدەی بیستەوە هەتا ئێستا.

سەیرکەن لە گەرمەی شەڕی ناوخۆدا و لە (٣١ی ئابی ١٩٩٦) کە (پارتی) بەهاوکاری سوپای (بەعس) هەولێر دەگرێتەوە، (حشک) خاوەنی وەزیر بووە لەو حکومەتەی کە (پارتی) پێکیهێناوە لە هەولێر! سەیرکەن لە کاتێکدا لە (١٧ی شوباتی ٢٠١١)دا خەڵک ڕاپەڕیووە و (١٠) خۆپیشاندەر کوژراون، وەزیری ڕۆشنبیری حکومەتی هەرێم و قسەکەری حکومەتی هەرێم ئەندامێکی مەکتەب سیاسی ئەو حزبە بووە! گەرچی لە کۆنگرەی حەوتەم (٢٠٢١)ەوە بڕیاردرا کە ببێتە حزبێکی ئۆپۆزسیۆن، بەڵام ئۆپۆزسیۆنێک کە هەندێک لە ئەندامانی کۆمیتە ناوەندی و مەکتەب سیاسییەکەی ڕاوێژکاری سەرۆکی هەرێم و ڕاوێژکاری سەرۆکی حکومەتن!

سەرەتای کۆنگرەکەشیان بە (سرودی ئەی ڕەقیب) کە سرودێکی قەومی ڕەگەزی (ئیسنیتکی) کوردە، نەک سرودێکی نیشتمانی کوردستانی، دەستپێکرد، سرودی ئینتەرناسیوناڵیان خستەناو تەنەکەی خۆڵەوە!

(حشک) هەتا حزبێکی ڕیفۆڕمیستیش نەبووە و نیە، بەڵکو بەشێک بووە و ئێستاشی لەگەڵ بێت بەشێکە لە بزووتنەوەی کوردایەتی، هەتا لەناو کوردایەتیشدا باڵی چەپ نەبووە و نیە، ئەم حزبە بە چەمکی سیاسی لە ئەوروپای ڕۆژاوا، پێی دەڵێن حزبێکی ڕاستڕەوی مامناوەندی قەومی (یمین الوسط القومی)، لە کاتێکدا یەکێک لە تایبەتمەندییە گرنگەکانی بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی لە کوردستانی عێراقدا، هەستیاری و دوژمنایەتییە سیاسییەکەیەتی بەرامبەر بە حیزبە نەتەوەییەکان، کەچی مێژووی (حزبی شیوعی کوردستان) مێژووی پاشکۆیەتییە بە ناسیونالیزمی کورد و حزبە فەرمانڕەواکان، هەروەک حزبی دایکی خۆی (حزبی شیوعی عێڕاق) کە پاشکۆی ناسیونالیزمی عەرەب و ڕژێمە سەرکوتگەرەکانی وەک (بەعس) بوو. بۆیە ئەم حزبە نەک هەر کۆمۆنیست نیە، بەڵکو چەپێکی بورژوازی ناو کۆمەڵگەش نیە.

4. چوارچێوەی گشتی بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی

بزووتنەوەی چەپ لە کوردستانی عێڕاق، دەرئەنجامی جیابوونەوەی ڕۆشنبیرانی مارکسیستە لە حزب و ڕەوتە ناسیونالیستەکان لە ناوەڕاستی حەفتاکان بەدواوە تا نەوەدەکانی سەدەی ڕابردوو. لە سەرەتای نەوەتەکاندا خۆی لە (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێڕاق)دا کۆکردۆتەوە، پاشان بە جیابوونەوەی بەشێکی بەرچاوی کادرەکان و بە هەڵمەتی سەرکوتگەرانەی حزبە ناسیونالیستەکان و تێرۆری کادر و ئەندامانی و بنبەست و شکستی سیاسی، نەک هەر حزبەکە، بەڵکو گشت بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی بردە دواوە و پەرتەوازەی بوو، هەڵسوڕاوان و کادر و ئەندامانێکی زۆر دەستیان لەکار کێشایەوە و کۆچیان بەرەو دەرەوەی وڵات کرد.

دەیەی یەکەمی سەدەی بیست و یەک (٢٠٠٠-٢٠١٠)، دەیەی پوکانەوە و پاشەکشەیەکی بەرچاوی ئەم بزووتنەوەیە بوو، بەڵام لەگەڵ پەرەسەندنی ناڕەزایەتییەکان و وەڕێکەوتنی بزووتنەوەی بەرگری لە ئازادییە سیاسییەکان دژ بە تێرۆری ڕۆژنامەنوس (سەردەشت عوسمان) لە (٢٠١٠) و پاشان (١٧ی شوباتی ٢٠١١) کە هاوکاتی شۆڕشەکانی باکوری ئەفریقیا (تونس) و (میسر) بوو، ڕەوەندێکی ڕوو لە گەشە و چوونەپێشی بەخۆیەوە

بینی، و نەوەیەکی تازەش بە ئەڵقە و کۆڕوکۆمەڵەی مارکسیستییەوە هاتە مەیدان لە (٢٠١٣) بەدواوە.
لە دە ساڵەی ڕابردوودا (٢٠١٤-٢٠٢٤)، بزووتنەوەی چەپ و کۆمەنیستی لە کوردستانی عێراقدا گۆڕانکارییەکی بەخۆوە بینیوە، وەڕای ڕووهێنانی نەوەیەکی تازە بە مارکسیزم، ئەو حزب و ڕێکخراوانەش کە پێشتر لەئارادابوون (حزبی کۆمەنیستی کرێکاری) و (یەکێتی کۆمەنیستەکان) ئاڵوگۆڕیان بەسەردا هاتووە، دەستەجاتی تازەی وەک (ئاڵتەرناتیڤی سۆشیالیستی) و (ڕەوتی سۆسیالیستی شۆڕشگێڕەکان-کوردستان) هاتوونە ئاراوە و ڕێکخراوی وەک (بەدیلی کۆمەنیستی) هاتنە مەیدان.
دیارە کە چەند ئەڵقە و دەستەجاتی تریش لە ناو سۆشیال میدیادا هەن، کە کاری پڕوپاگەندەی سۆشیالیستی ئەنجام دەدەن، یان بەکارەکی دیاریکراوی وەک وەرگێڕانی بەرهەمە فکری و سیاسییەکانی کەلەپوری مارکسیزمەوە مەشغوڵن. ئەمە جگە لە ژمارەیەکی زۆروزەوەند لە هەڵسوڕاوانی چەپ و کۆمەنیست کە پێشووتر ئەندامی کارا و چالاکی حزب و ڕێکخراوەکان بوون و ئێستا لەبەرخەیانەوە بە فەردی یان لەناو ڕێکخراوەیەکی جەماوەریدا، چالاکی ئەنجام دەدەن و مەیلی ڕێکخراو بوونی کۆمەنیستانە (تەحزبووبی کۆمەنیستی) و چالاکی ڕێکخراوەیی کۆمەنیستیان زۆر لاوازە، لە ئەوروپا بە ئەو جۆرە کۆمەنیستانە چەمکی "کۆمەنیستی بێ خانەولانە- Homeless Communists" بەکار دەبرێت.
تێبینی: (ئەڵقە) و (کۆڕوکۆمەڵە) وەک گردبوونەوەیەکی سەرەتایی، و (دەستە) وەک ئاستەکی بەرزتری گردبوونەوە بەکاردەهێنم. (حزب)، (گرووپ)، (ڕێکخراو)، بە ئەو گردبوونەوانە بەکاردەبەم کە کارەکی سیاسی ڕێکخراو بەپێی ستراتیژێک ئەنجام دەدەن.

5. **بەراوردێک**

بە پێچەوانەی ساڵانی هەشتاکان و نەوەتەکانی سەدەی بیست، کە کێشمەکێش (جەدەل)ی فکری و سیاسی لە نێوان ئەڵقە و گروپ و ڕێکخروەکاندا تاوی سەندبوو، لەم دەورەیە لە ژیانی بزووتنەوەی چەپ و کۆمەنیستی کوردستانی عێراق زۆر کەمتر ئەو خەباتە فکری و سیاسییە ناوخۆییەی نێوان حزب و ڕێکخراوەکان و گرووپ و ئەڵقەکان لە ئارادایە و هەر لایە سوورە لەسەر ڕەتکردنەوەی ئەوانی تر و سەرگەرمی دنیای خۆیەتی. ئەڵبەتە ڕەخنە وەک دەستپێشکەری کەسەکان لە سیاسەت و خەتی فکری ئەم یان ئەو حزب و ڕێکخراو لەئارادا بووە، ئەوەی مەبەستی منە

ئەوەیە ئەو کارە وەک سیاسەتێکی دیاریکراو لە لایەن خودی حزب و گروپ و ڕێکخراو□کانەوە بەرامبەر یەکتری نەگیراوەت□ بەر.

گەرچی ئەم کارە بۆی هەیە ببێتە گرژی و ئاڵۆزی پەیوەندییە ناوخۆییەکانی ئەو بزووتنەوەیە زیاتر لەوەی کە ئێستا لە ئارادایە، بەڵام مارکسیزم و کۆمۆنیزم نەک هەر لە ڕێگەی کێشمەکێشە فکری و سیاسییەکانەوە، دژی ڕەوتە زا□□ و سەرەکییەکانی فکری بورژوازی دێتە مەیدان و خۆی ئەزموون دەکات، بەڵکو دژی ئەو ڕەوت و مەیلە فکری و سیاسیانەش کە ڕەنگدانەوە و سێبەری ڕەوتە ئەسڵییەکانی بورژوازین لەناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستیدا، خۆی مشتوماڵ دەکاتەوە، پێشڕەوی دەکات و کاربوردەکەی واتا شیاوی بەکارهێنانی مارکسیزم لەسەر کۆمەڵگەیەکی دیاریکراو و بزووتنەوە کۆمەڵایەتییەکانی ئەزموون دەکرێت و وەک مێسۆد و جیهانبینییەکی گشتی لێکهه□□دەپێکرێت بە تایبەتمەندی جوگرافیایەکی دیاریکراوەوە.

6. **ئێستای بزووتنەوەکە**

– لە ماوەی چەند ساڵی ڕابردوودا، بەشێک لە کەسان و لە ئەڵقە و کۆڕوکۆمەڵە مارکسیستەکانی نەوەی تازە کە ڕوویان هێنابوو بۆ مارکسیزم، ئێستا یا دەستبەرداری مارکسیزم بوون، یا خاوبوونەتەوە و نەیان توانیووە گەشە بکەن و بەرزبب□ن□وە بۆ ئاستی خۆ ڕێکخراوکردن و هاتنەمەیدانی کاری سیاسی جدی، و وەک ئەڵقەی تاوتوێ کردنی باسە فکرییەکانی مارکسیزم درێژە بە خۆیان دەدەن.

شکستی پڕۆژەی ڕۆشنبیرانی ناسیوناڵ لیبڕاڵ کە سوپایەک لە قەڵەم بەدەستان و میدیاکارانیان هەڵخراند بوو (بەسیج و تەحشید کردبوو) بۆ ه□□هه□لە لێدانی هێنانەدی "دەوڵەتی یاسا" بە دەستاودەستپێکردنی دەسەڵات لە ڕێگەی پەرلەمانەوە و چووبوونە پشت (بزووتنەوەی گۆڕان)ی ئەو کاتە، بەڵێ شکستی ئەم پڕۆژەیە بەشێک لە ڕۆشبیران و نوسەرانی تازە لاوی ناو ئەو سوپایە و دەرەوەی ئەم سوپایەی توشی هەڵوێستە و تێڕامان کرد و ڕوویان هێنا بۆ مارکسیزم. ئێستا جێگەی داخە پاش تێپەڕبوونی لانی کەم دەهەێک (دە ساڵ) بەسەر هاتنەئارای ئەم نەوە تازەیەی مارکسیزمدا، نەیتوانی بگاتە ئەو ئاستە لە گەشە و پێشڕەوی کە چاوەڕوانی لێ دەکرا ببێتە "خوێنێکی تازە" بۆ ناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێڕاق.

– دەستەی (ئاڵتەرناتیڤی سۆشیالیستی)ی ڕۆژنامەکەیان (ڕێچار) دوو ساڵ زیاترە وەستاوە، ماوەیەکیشە ماڵپەڕی سەرەکی ئەم

دەستەیە و ماڵپەڕەی ڕۆژنامەکەشیان لەکار کەوتووە. ئەمە جگە لەوەی کە ئەم دەستەیە پێشتریش هەر لە ساڵی شکڵگیرییەکەوە (ئەیلولی ٢٠١٦) تا ئێستا (کە نزیک بە هەشت ساڵە)، پەنای نەبردۆتە بەر خستنەڕووی ستراتیژێک بۆ کاری سیاسی و ڕێکخراوەیی، و دەرکردنی بەیاننامە و هەڵوێست نواندن، وە زیاتر مەشغوڵەی پڕوپاگەندەی سۆشیالیستی بووە دژی سەرمایەداری و بورژوازی بە شێوەیەکی گشتی. لە باشترین حاڵەتدا دەکرێ بڵێین ئەم پڕوپاگەندەیە ستراتیژیان بووە لە هەشت ساڵی ڕابردوودا، و نەیانتوانیوە لەو ئەڵقە سەرەتاییە واوەتر بڕۆن و بێنەدەرەوە بۆ ناو جیهانی مارکسیزمی پراتیک و چالاکی سیاسی و ڕێکخراوەیی کۆمۆنیستی، لە شوێنی خۆیان گیریان کردووە و هیچ دەکیومێنتێکی ڕەسمیشیان ڕانەگەیاندووە کە بۆچی ڕۆژنامەکەیان وەستاوە؟ بۆچی ماڵپەڕەکانیان وەستاوە؟ بۆچی هیچ شتێک بەناوی دەستەکەوە لە ئارادا نەماوە؟

- دەستەی (ڕەوتی سۆسیالیستە شۆڕشگێڕەکان-کوردستان)، سەربە سونەتێکی فکری و سیاسی دیاریکراون، کە ئەویش هێڵی فکری تڕۆتسکی – تۆنی کلیف و (حزبی کرێکارانی سۆشیالیست-بریتانیا)یە، و چالاکن لە سۆشیال میدیا و پڕوپاگەندەی سۆشیالیستی و ڕەواجدان بە بەرهەمەکانی ئەو خەتە فکریە و بەگشتیش بە بەرهەمە مارکسیستی و سۆشیالیستییەکان. ئەم دەستەیە هەنگاوی هەڵنەناوەتەوە بۆ دیاریکردنی هێڵی بەرنامەیی و سیاسی خۆی لە ئاستێکی زۆر گشتیدا، لە دەکیومێنتێکدا بەناوی (هێڵی گشتی سیاسەتەکانی ...)، بەڵام هێشتا ستراتیژی کاری سیاسی و ڕێکخراوەیی؛ ئەوەی کە لە کوردستاندا دەیەوێت چی بکات و چۆن ئەنجامی بدات و بۆی هەڵسوڕاو بێت، بە دیاریکراوی نەیخستۆتەڕوو، هەر بۆیە ئەمیش هەڵوێست نواندنی سیاسی نییە، وەک دەرکردنی بەیاننامە بەناوی گرووپەکە خۆیەوە، لەسەر بارودۆخی سیاسی و ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتییەکان و خۆپێشاندانەکان لە هەرێمی کوردستان، وەیا بۆنەکانی هەشتی مارس و یەکی ئایار. لە نێوان هاوڕێیانی ئەم دەستەیە و هاوڕێیانی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی)دا، پەیوەندییەکی هاوڕێیانە بە دیالۆگ و بیروڕا گۆڕینەوە، ناوەناوە لە ئارادایە، بەڵام پەیوەندییەکی فەرمی و ئامانجدار بۆ مەبەستێکی دیاریکراو نییە، وەک ئەوەی کە پێشتر لە نێوان (یەکێتی کۆمۆنیستەکان) و (ڕێکخراوی بەدیلی

کۆمۆنیستی)دا هەبوو.

– ڕێکخراوی (یەکێتی کۆمۆنیستەکان لە عێراق)، دوای چەند دانیشتن و گفتوگۆ لەگەڵ (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێراق) لە کۆتایی تشرینی دووەم (نۆڤەمبەر)ی (٢٠١٨) بەیاننامەیەکی هاوبەشیان دەرکرد، کە تیایدا هاتووە [... مەبەستی سەرەکی ئەم دانیشتن و گفتوگۆیانە واوەتر بوو لە کاری هاوبەش و هاوکاری نێوان دوو ڕێکخراوی سیاسی، و لە بنچینەدا ئامانج لێی پێکهێنانی هاوفکری و هاوڕایی سیاسی و بەرنامەیی و چونەناو پڕۆسەیەکی سیاسی عەمەلییە بۆ یەکگرتوویی و هەنگاونان بەرەو هێنانەدی حزبێکی کۆمەڵایەتی مارکسیستی شۆڕشگێر]، بەڵام دواتر بەهۆی ئەوەوە کە هاوڕێیانی (یەکێتی کۆمۆنیستەکان) مەیلیان بەلای ئەزموونی سیاسی (پەیەدە -پارتی یەکێتی دیموکرات) لە کوردستانی سوریا و ئایدیا و ئایدیۆلۆژیای پشتی ئەم ئەزموونە پەیدا کرد، بە عەمەلی کشانەوە لەم پەیوەندییە و لەم پڕۆسەیەی کە بڕیاربوو بچنە ناویەوە لەگەڵ (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی)دا.
ئێستا (یەکێتی کۆمۆنیستەکان) نزیک بە دوو ساڵە، هیچ چالاکییەکی عەمەلی و عەلەنی ئەنجام نەداوە بەناوی ڕێکخراوەکەوە، هیچ بەیاننامەیەکی دەرنەکردووە لەسەر ئاڵوگۆڕە سیاسییەکانی ناو هەرێمی کوردستان و ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتییەکان و خۆپیشاندانەکان و بۆنەکانی وەک هەشتی مارس و یەکی ئایار، کە ساڵانی پێشووتر ئەو کارەی دەکرد. وە هیچ ڕاگەیاندنێکیشان دەرنەکردووە بە هەڵوەشاندنەوەی ئەو "ڕێکخراوە" و کۆتایی هاتنی.

– هەرچی (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق)ە لەلایەن (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان)ەوە نوێنەرایەتی دەکرێت، (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری چەپی عێراق) و (ئاراستەی مارکسستی هاوچەرخ)، تا ئێستا نەک هەر لەسەر ئاستی کۆمەڵگەی هەرێم و لەناو ناڕەزایەتییەکاندا، بەڵکو لەناو خودی بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستیشدا، چالاکییەکی سیاسی ئەوتۆیان نییە لە کوردستانی عێراق.

7. سێ ستڕاتیژ لەناو بزووتنەوەکەدا

سەرەتا ئەوە بڵێم کە ناوەڕۆک و جەوهەری هەر ڕەوتێک، هەر حزب و ڕێکخراوێک، ئەو پڕاتیکە سیاسییەتی کە لە جیهانی

واقعیدا پیادەی دەکات، نەک ئەوەی سەر بە چ خەتەکی فکرییە و بانگەوازی چ فکر و ئایدیۆلۆژیایەک دەکات.

پڕاتیکی سیاسی هەر حزب و ڕێکخراوەکیش بەدەوری تەوەرەیەک (چەقەک، ناوەندەک، میحوەرەک)دا دەسووڕێتەوە. واتە کێشەیەک، گرفتەک، یا مەسەلەیەک دادەنرێت بە گرێ و کێشەی سەرەکی و جەوهەری کە کۆمەڵگە گیریخواردووە بەدەستیەوە، جا لێرەوە چالاکی و کاری سیاسی ئەنجام دەدرێت بە چارەسەرکردن و یەکلاکردنەوەی ئەو کێشە و گرفتە و مەسەلە ئەسڵی و جەوهەرییە.

ئەوەی پێی دەوترێت ستڕاتیژ بریتییە لە کۆیەکی ئۆڕگانیکی تەوەرە و پڕاتیکەکە وەک یەکۆیەکی لێکهەڵپێکراو، واتا بریتییە لە یەکۆیەکی پێکهاتووی ئۆڕگانیک لەو ناوەندە کە بەدەوریا پڕاتیک ئەنجام دەدرێت، ئەمە بە شێوەیەکی گشتی و بە تایبەتیش تاکتیک دەگیرێتە بەر لە قۆناغە جیاوازەکان و لە هاوسەنگی هێزی جیاواز و لە ئاستە جیاوازەکانی خەباتدا بە ئەنجامدانی ئەو پڕاتیکە، بەم پێیە تاکتیک بەشێکە لە ستڕاتیژ و پێکهێنەرێتی و لێی جیانابێتەوە.

تا ئەو شوێنەی کە پەیوەست دەبێتەوە بە ستڕاتیژی کاری سیاسی و ڕێکخراوەیی لەناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی ئەمڕۆی کوردستانی عێڕاقدا ڕووبەڕووی دوو هێڵ و ڕێبازی سیاسی جیاواز بە یەکترین. کە یەکێکیان ستڕاتیژی (حکک کوردستان)ە و ئەوی تر هی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی)یە.

پێشتر ستڕاتیژەکی تر کە (یەکێتی کۆمۆنیستەکان) لەسەری دەڕۆیشتن لە ئارادا بوو، بەڵام ئێستا بەو پێیەی کە ئەم ڕێکخراوە هیچ جۆرە چالاکییەک لە خۆی نیشان نادات و هاوڕێیانی ئەو ڕێکخراوەش ڕوویان هێناوە بە ستڕاتیژ و بەرنامە و ئایدیایەکی تر کە سەر بە ئەزموونی کوردستانی سوریایە، بۆیە خودی ستڕاتیژەکە لە مەیداندا نەماوە، بەڵام ئەمە لە کۆتاییدا بە بەرجەستەکردنەوەی هەرچی زیاتری ستڕاتیژی کۆمۆنیستی و جیاوازی لە ستڕاتیژەکانی تر باسی لێوە دەکەین وەک ستڕاتیژی سێیەم.

– ستڕاتیژی سەربەخۆیی کوردستان، حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان.

ئەم ستراتیژە لە بەڵگەنامەکانی دامەزراندنی ئەم حزبەدا لە (٢٠٠٨) و لە بەرنامە و چەندین بەیاننامە و ڕاگەیاندنی پلینۆمەکانی کۆمیتەناوەندی و بڕیارنامە و پەسندکراوەکانی حزبیدا هاتووە، وە لە ڕووی کردەی سیاسیشەوە، ئەم حزبە نەک

هەر چووە پشتی "ڕیفراندۆم" لە ئەیلولی (٢٠١٧)دا، بەڵکو بە بەشداری کۆڕ و سمینارێش لەلایەن کادرەکانی ڕابەری حزبەوە چالاکانە بۆی هەڵسوڕاو بوو. ئەمە و سەربەخۆیی کوردستان و ڕیفراندۆمەکە جێگەی پشتیوانی حزبە کۆمۆنیستییە کرێکارییەکانی تری وەک (حکک عێراق) و (حکک چەپی عێراق) و حزبە کۆمۆنیستە کرێکارییەکانی ئێرانیشە.

(حکک کوردستان) بە ماوەی دە ساڵ (٢٠٠٨-٢٠١٨) پافشارییەکی یەکجار زۆر زەقی لەسەر سەربەخۆیی کوردستان کردۆتەوە، بەڵام شکستی ناسیونالیزمی کورد بەدوای "ڕیفراندۆم"ەکەدا ئەوانەشی توشی داماوی کرد کە لە لای چەپیەوە وەستابوون، بۆیە هێواش هێواش مەسەلەی پێداگرتن و باسکردنی سەربەخۆیی کوردستان لای حزب، ساڵ لەدوای ساڵ کاڵ و کاڵتر دەبێتەوە لە بەیاننامە و ڕاگەیاندنی پلینۆمەکان و بڕیارنامەکاندا تا دەگات بە دوایین کۆنگرە (کۆنگرەی شەش/ مارسی ٢٠٢٤)، کە لە جیاتی پێداگری لەسەر سەربەخۆی لە ڕاگەیاندنی کۆتایی کۆنگرەکەدا هاتووە [پێویستی بەرجەستەبوونی حزب وەک حزبێکی ئۆزسیۆنی سەرەکی … و کۆتاییهێنان بە دەسەڵاتی گەندەڵ و … دامەزراندنی دەسەڵاتی شۆراکانی خەڵک. … پێداگری لەسەر بردنەسەری یەکدەستی زیاتری هەردوو حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق و کوردستان]. وە لە بڕیارنامەی بارودۆخی سیاسی و سەرخەتی سیاسەتەکانی حزب پەسندکراوی کۆنگرەکەدا هاتووە [چارەسەری مەسەلەی کورد لە ڕێگای گەڕانەوە بە ڕای خەڵکی کوردستان بە بڕیاردان لەسەر مانەوە لە چوارچێوەی عێراقدا،… یا جیابوونەوە و دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆ] تا ئێستا هیچ دۆکیومێنتێک لە ئارادا نییە کە بڵێت ستراتیژی سەربەخۆیی وەلانراوە و ستراتیژێکی تر خراوەتە جێگەی. دواتر باس لەم بێدەنگییە دەکەین.

کاتێک شەپۆلێک لە خۆپێشاندان سەریهەڵدا لە تشرینی یەکەم (ئۆکتۆبەر)ی (٢٠١٥)دا و جەماوەری تووڕە و ناڕازی بارەگای زۆرێک لە حزبەکان نەک هەر ئەوانەی دەسەڵات، بەڵکو بارەگای (بزووتنەوەی گۆڕان) و حزبە ئیسلامییەکان و (حزبی شیوعی کوردستان) و (حزبی سۆشیالیستی کوردستان)یشیان سوتاند، وە کەوتنە بەر هێرش و پەلاماری هێزە سەرکوتگەرەکانی دەسەڵات و چەند لاوێکیش تیا کوژران، ئا لەو بارودۆخەدا، سەیرکەن (حکک کوردستان) بەیاننامەیەکی دەرکرد لە (٣٠-١٠-٢٠١٥)دا بە ناونیشانی (دەسەڵاتی بورژوا-ناسیونالیستی کورد مایەپوچ بوو، ڕێگاچارە پێکهێنانی دەوڵەتی سەربەخۆیە). من هەر ئەو

کاتە بە زنجیرە وتارێک بەناوی (دوو بەڵگەنامە. ئاناتۆمی کۆمۆنیزمی کرێکاری کوردستان) ڕەخنەم هەم لەم بەیاننامە و هەم بەیاننامەی (١٥-١٠-٢٠١٥)ی (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری چەپی عێڕاق) گرتووە کە ئەویش هەمان ستڕاتیژی خستبۆ ڕوو.
پێنج مانگ بەر لەو بەیاننامەیەش، لە (٣٠/٥/٢٠١٥) لە ڕاگەیاندنی پلینۆمی (١٨) هەژدەهەمی حزب باس لە (زەرورەتی خەباتی لێبڕاوانەی بۆ پاکردنەوەی داعش) دەکات کە (بەربەستێکە لەسەر ڕێگا گەیشتنی کۆمەڵگای کوردستان بەدەوڵەتێکی سەربەخۆی ئازاد و سکولار و بەدیهێنانی ئازادی ...). بەم پێیە تاکتیکی خەباتی لێبڕاوانە دژی داعش سەرچاوەکەی لە ستڕاتیژی (گەیشتنی کۆمەڵگای کوردستان بەدەوڵەتێکی سەربەخۆی ئازاد و سکولار) دایە.

8. بیست و یەک ڕۆژ دوای پلینۆمەکەش لە (٢٠-٦-٢٠١٥)دا بەیاننامەیەک بە هەمان تام و چ□ژی پڕ لە ترش و خوێی ڕاگەیاندنی پلینۆمەکە دەرچووە بەناوی [سەبارەت بە: بارودۆخی سیاسی کوردستان و ئاراستەی ڕوودا□کان!] و دەڵێت: [حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان بڕوای وایە کە کۆتاییهێنان بە تاڵان و بڕۆی قوتی خەڵک لەلایەن دەسەڵاتدارانی کوردستانەوە بەبیانوی شەڕی داعش□ و نەناردنی بودجە لەلایەن حکومەتی ناوەندەوە، بڕینی بیانوەکان و دەرهێنانی کوردستان لەو گێژاو و بنبەستە سیاسی و ئابورییەی تێی کەوتوە و هەروەها ڕزگارکردنی خەڵک لە هەڵواسران لەنێوان ململانێ و کێشمەکێشی دەسەڵاتێکی بێ ئاسۆی بۆرژوازی کورد و حکومەتی ناوەندی، و ئەو هەموو گرفت و کارەساتەی ڕوبەرووی خەڵکی کوردستان دەکرێتەوە، زەرورەتی دەستبەجێی جیابوونەوەی کوردستان و پێکهه□نانی دەوڵەتێکی سەربەخۆی کردۆتە ئەولەویەتی سیاسی کۆمەڵگای کوردستان. لەم پێناوەدا حیزب لێبڕاوانە کاردەکات بۆ ئامادەکردنی تواناییەکان و ڕێکخستنی ڕیزەکانی جەماوەری خەڵکی کوردستان بۆ کۆتایی هێنان بەم بارودۆخە و شکاندنی تەوقی گریدانەوەی ئاسایش و ئارامی و ژیان و ئایندەیان بەدیار ڕێگاچارەکانی ئەحزابی بۆرژوازی کورد و دەوڵەتانی ناوچەکە و وڵا تانی ئیمریالیستیەوە. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان تێدەکۆشێت بۆ دامەزراندنی دەوڵەتێکی سەربەخۆ لە کوردستان.]

ماویەتی ... لە بەشی داهاتوودا دێینەسەر:

– لە گێژاوی سیاسی کوردستانەوە بۆ گێژاوی خەتی ستڕاتیژ لەناو حکک کوردستاندا.
– نـــاو□□کی ســـتڕاتیژەکەی ئەم حـــزبە چ جۆرە ســـۆشیالیزم و کۆمۆنیزمێکە؟
تەمموزی ٢٠٢٤

(خـــوێنەری کوشنـــدە/ خـــوێنەری نیـــازخواز).. عەبـــدولموتەلیب عەبدوڵڵا

لە بەنگ ئەم بەنگیانە چی دەبینین، خۆ لە خۆ گۆڕان
لە دنیادا مەداری عەیش و خۆشی، خۆ نەناسینە
مەحوی

لە کۆی ئەو زنجیرە نووسینانەی لە بارەی خوێنەر و خوێندنەوە، نووسیوومە. جگە لەوەی هەوڵمداوە، قسە لە دەسەڵاتی خوێنەر و تیۆری خوێندنەوە بکەم، بە دیوەکەی دیکەش بەشێک لە ئیشکالەکانی دەسەڵاتی خوێنەر و کردەی خوێندنەوەم، نمایان کردووە. ئیشکالێک کە هەمیشە پرسیارەکانی لەنێوان دوو جەمسەری (دەق) و (خوێنەر)دا دەخولێتەوە: ئایا دەق لە دەرەوەی خوێنەر بوونی هەیە؟ خوێنەر بە بێ دەق دەبێ؟ ئایا دەق وەک بابەتێکی سەربەخۆ دەتوانێ پشت بە خوێندنەوە نەبەستێ، سنورەکانی خوێنەر و دەق، لە کوێ دەست پێدەکات و لە کوێ کۆتاییان دێ؟
(1)
بێگومان خوێندنەوە کردەیە. (مەسعود محەمەد) دەڵێ: خوێنەر هەر چۆنێکی مەیل دەکات ئازادە، هەر چەندە دەشزانم ئازادییەکەی دەورە دراوە بە گەلێک شریتی فیکری شەتەکدان و بەند و بەستکردن، بە تایبەتی کە سەر بە لایەنێکی ئایدیۆلۆجیی، یان خاوەن نیاز بوو … لێرە لە دەستەواژەی (مەیلداری)ییەوە مەسعود محەمەد: گومان دەخاتە سەر ئازادی؟! گومانکردن لە ئازادی لەوێوە سەرچاوە دەگرێ، کە دیاردەی باوی مەیلداری (ئینتیماکردن) لە کۆمەڵگای ئێمەدا زێتر

بۆماوەییە! ئەگەر چەمکی (بۆماوەیی) لە نێوان (خۆناسین) وەک رەهەندێکی کۆمەڵایەتی و (ئاگایی) وەک رەهەندێکی مەعریفی خورد بکەینەوە، ئەوە ئەوەی لەپشت گومانەکەی مەسعود محەمەد دەبینرێت، زێتر لایەنە کۆمەڵایەتی و ئینتیما هاوبەشەکە و خۆ نەناسینی تاکگەراییە! کەواتە بۆ بەرجەستەکردنی گومانی مەسعود محەمەد، دەشێ قسە لە دوو جۆر خوێنەر بکەین: خوێنەری یەکەم، پەیوەندی بە فەزا و تێڕوانینی کۆ و دەلالەت و مانا سواو و کەڵەکەکراوەکانەوە، هەیە و لەوێشەوە دەسەڵاتی کلتوری هاوبەش و وێنەی جێگیری سواو و فیکرەی ئامادە بەرز دەکاتەوە! بەو مانایەش خوێنەرێکە هەرگیز لە توانایدا نییە، کردەی (دانوستان) بە ئەنجام بگەیەنێت، بەڵکو بەردەوام ئامادەیی خۆی لەنێو بونیادی (بۆماوەی کۆمەڵگا) و (جەماوەر)دا هەڵدەگرێتەوە. هەموو ئەوانەش دەلالەت لە خۆنەناسی تاکگەرایی دەکەن. بەڵام خوێنەری دووەم، یان رووی دووەمی خوێنەری (مەیلدار) دەشێ سەر بەو ناونانەی (بەختیار عەلی) بێ، واتە خوێنەری کوشندە.

(2)

خوێنەری کوشندە ئەو ناچالاکە و مەیلدار و ئاڕاستە کراوەیە، کە هێزی ئاگایی خۆی لە دەزگا رۆشنبیری□کانەوە وەرگرتووە (ئاگایی درۆزنانە، بەس بە مانا مارکسییەکەی نا) چونکە (دەزگا) رۆشنبیری□کانی کوردی ئەو هێزانەن، کە رۆڵی خوێنەر، وەک کەسێکی ئازاد، وەک ئەوەی، کە دەتوانێ خودی خۆی لە پرۆسەی خوێندنەوەدا، دارێژێتەوە و چڕی مانا شیاوەکان و کۆدەکانی نێو دەق کەشف بکات! وەک بەشدارکەری تێکست، وەک ئەوەی، کە لە دووتوێی پێکهاتەی زانستی و شانەکانی دەق (دووانەی هاودژ) دەدۆزێتەوە و لە رێگای ئەو دۆزینەوەیەش، ئەو رووداوانە کۆ دەکاتەوە، کە پێویستە شیبکرێنەوە، داگیر دەکەن. خوێنەری کوشندە هێزی خۆی لە فەرامۆشکردنی پێکهاتەکانی دەق و سوڕانەوە بە دەوری دەق و پەراوێزی دەقدا هەڵدەگرێتەوە.

خوێنەری کوشندە لای بەختیار عەلی ناوێک و ئاماژەیەکە بۆ هەموو ئەو هێزانەی، کە لە دنیای ئەدەبیاتی ئێمەدا بوونەتە هێزی (نیشانکردن) و (دەرخستن) و (بەرزکردنەوە)، بێ ئەوەی هەڵسەنگاندنەکانیان پەیوەندی بە ئیستێتیکای هونەری و تەکنیکی تێکستەکانەوە هەبێت و ل□ بەر رۆشنایی ئیشکردن لەگەڵ تێکست و لە ناو تێکست و تەریب بە تێکست لە دایکبووبێت. بێگومان من قسەم لەو هێزە بکوژانە نییە، کە رۆشنبیریی کوردی، لە خزمەتی وەلائی حیزبی و (ئاگایی درۆزنانە) کورت دەکەنەوە؟! بەڵکو قسەم لە کردەی خوێندنەوەیە، کە ناشێ تەنها لەو دەزگا بکوژانە و خوێنەری باسیف (کوردی) ه□□ببگرینەوە؟! بەدیوەکەی دیکەش ئەو خوێنەرەی بەختیار عەلی، وێنەی ئەو

خوێنەرەمان بیر دەخاتەوە کە “ئیروین وولف” بە خوێنەری نیازخواز ناوی دەبات؟! خوێنەرەکەی وولف (دانەر) لە مێشکی خۆی بۆ مەبەستێک دای دەنێ. خوێنەرەکەی بەختیار (دەزگا رۆشنبیری□کانی کوردی) بۆ وەلائی حیزبی دروستیان دەکات! ئەوەی ئەو دوو خوێنەرە لە یەکتر نزیک دەکاتەوە، ئەوەیە، کە هەر لە رێگای ئەو خوێنەرە (مەیلدار/کوشندە)یە دووبارە وێنەی ئەو (کۆمەڵگا/جەماوەر)ە دەبینین، کە (دانەر/دەزگا رۆشنبیری□کانی کوردی) دەیانەوێ قسەیان لەگەڵدا بکەن، یان ئاراستەیان بکەن!! ئەگەر خوێنەرەکەی وولف، وێنەی دەقەکان بگرێ و لەگەڵ دەقە جیاوازەکان بگۆڕێ! ئەوە خوێنەرەکەی بەختیار، ئاگایی لە دەزگاکان وەردەگرێ و بە هەوای دەزگاکان دەژی و هەناسە دەدات!

دوا سەرنجم لەسەر خوێنەری کوشندەی بەختیار عەلی ئەوەیە، کە ئەو ناون□ بۆ خوێندنەوە و خوێنەر کەمەکێک بەلای پەڕگیری و توندوتیژییەوەیە: یەکەم، لەبەر ئەوەی کردەی خوێندنەوە تەنها لە زیندانی دەزگا رۆشنبیری□کانی (کوردی)دا دەبینێ. دووەم، چونکە لە هەڵسەنگاندنی خوێندنەوە لەبری ئەوەی (ئازادی) ببەخشێ، خوێنەر لە (تێکستخواز)ی دیاریکراودا کورتی دەکاتەوە؟!

عێراق لە پرۆسەی سەردەمێکی نوێدا.. عوسمانی حاجی مارف

بەغدا بەنیازە ئەو کەمپانە دابخات کە بوونە شوێنی نیشتەجێبونی ئاوارەکانی شەڕی داعش، لەهەمانکاتدا لەسەر داوای بەغدا، فەرمانی ڕاگرتنی چالاکیەکانی نێردەی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ هاوکاریەکانی عێراق (یونامی) دراوە.

لەلایەکی تریشەوە بەشێوەیەکی بەرفراوانتر، عێراق هەوڵدەدات چالاکیە دیپلۆماسیەکانی خۆی لە ناوچەکەدا ئاسایی بکاتەوە، کە لەم دوایانەدا نێوەندگیری دانوستانەکانی نزیکبونەوەی تورکیا و ڕژێمی سوریای لەخۆگرتبوو.

لە ساڵی ٢٠١٤ەوە، لەگەڵ ئامادەبونی سەربازی ئەمریکا لە عێراق و سوریادا، کە پەیوەست بوو بە شەڕی داعشەوە، شەڕێکی گەورە یەخەی عێراقی گرت کە گەورەترین وێرانکاری و کوشتاری مرۆیی لێکەوتەوە،

عێراق و ناوچەکە کەوتنە دۆخێکی تەواو دژوارەوە.

دوای کۆتاییهێنان بە دەسەڵاتی داعش بەسەر هەندێ ناوچەی عێراق لە ساڵی ٢٠١٧ و کۆتایهێنانی لە سوریا لە ساڵی ٢٠١٩، توانای ئەمنی و دۆخی دارایی بەغدا بەرەو هەڵکشان چوون. حکومەتی بەغدا توانی هێزەکانی باشتر ڕێکخاتەوە و ئیدارەی کەرکوکیان لەژێر دەستی بارزانی و تاڵەبانی دەرهێنا. بە شێوازێک لە چەند لایەنێکەوە نیشاندانی هەنگاوەکانی ئارامی سیاسی گرتە بەر.

بەڵام دەوری ئیسرائیل لە داگیرکاری و وێرانکاری و کوشتاری بە کۆمەڵەی خەڵکی غەززە دوبارە گرژی و نائارامی سیاسی بە جارێکی تر ڕوبەڕووی ناوچەکە کردەوە، چونکە پشتیوانی ئەمریکا بە ئیسرائیل بووە هۆی نوێبونەوەی هێرشی میلیشیا عێراقیەکان بە سەر هێزەکانی ئەمریکا، لەکاتێکدا کە مشتومڕێکی بەردەوام لە واشنتۆن سەبارەت بە مەرجەکان و مانەوەی هێزەکانی لە عێراق و ناوچەکەدا هەیە. لە لایەکی تریشەوە فشارێکی زۆر هەیە لەلایەن هێزە ئیسلامیە میلیشاکانی عێراق کە سەر بە ئێرانن بە کردنەدەرەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە عێراقدا، بەیە پەرەسەندنی توندوتیژیەکان، بەغدا دەخاتە دۆخێکی مەترسیدار و ناجێگیرەوە، چونکە سودانی لە جێگایەکدا وەستاوە کە هەوڵەدات هاوپەیمانی خۆی لەگەڵ هەردوو ئەمریکا و ئێران بپارێزێت. لەم بارەیەوە سودانی تا چەند دەتوانێ لەنێو ئەو دۆخەدا هاوسەنگی ڕاگرێت، مەسەلەیەکی جدیە بە ئایندەی دەسەڵاتی سیاسی لە عێراقدا، بەتایبەتی کە لە پەناوە نوری مالکیش هەوڵ ئەدات گۆڕانەوەی خۆی وەک سەرۆک کۆماری عێراق بەدەست بهێنێتەوە، بەیە سەرکەوتن بە ساغکردنەوەو دامەزراندنی دەسەڵاتێکی سیاسی بەمانای دابیکردنی ئارامی سیاسی بە سودانی لەبەردەم ململانێیەکی توندا بەرەو ڕووە.

لە مانگی یەکی ئەمساڵدا، لەلایەک سودانی ڕایگەیاند کە پێویستیان بە هاوپەیمانی نەماوە بە دابینکردنی ئاسایشی ووڵات، بەڵام لەلایەکی ترەوە هەر لەو مانگەشدا ئەمریکا و عێراق لە ڕێگەی لیژنەی باڵای سەربازیەوە دەستیان بە دانوستانی فەرمی کردوە بە گۆڕینی ئەرکی هاوپەیمانی بە دانانی “هاوبەشیەکی ئەمنی دوولایەنەی هەمیشەیی”. هەڵبەتە ئەم جۆرە کارانە بە هەردولایان حکومەتی عێراق و ئەمریکا شتێکی سەرسوڕهێنەر نیە، چونکە هەردوولایان لە هەمانکاتدا ئاماژەیان بە مەسەلەی کەمکردنەوە یان کۆتایهێنان بە ئامادەبونی سەربازی ئەمریکا کردووە لە عێراقدا، کە تائێستا نەچۆتە بواری جێبەجێکردنەوە، هەروەها پەرلەمانی عێراقیش هەر لە ساڵی ٢٠٢٠دا دەنگی لەسەر پڕۆژە یاساکان داوە کە ئامانجیان دەرکردنی هێزە بیانیەکانە.

هەرچەندە ئەوە ڕۆشنە کە داعش چیتر ناتوانێ وەک هێزێکی داگیرکەر مەترسی بۆ سەر عێراق دروست کاتەوە، بەڵام هێزە ئەمنییەکانی عێراق تەنیا توانایەکی سنووردارییان هەیە بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ پاشماوەکانی ئەم گروپە تیرۆرستییە، بەتایبەتی لەو ناوچانەی کێشەی نێوان بەغداو هەرێمی لەسەرە، هەربۆیە پێویستیان بە پشتیوانی هاوپەیمانان دەبێت لە پلاندانان بۆ ئەرکە سەربازییەکان و دەستپێکردنی هێرشی ئاسمانی و جێبەجێکردنی ئۆپەراسیۆنەکانی هەواڵگری و… ئەرکە سەرەکییەکانی تر، لەلایەکی ترەوە ئاشکرایە کە گروپەکانی داعش هەوڵدەدەن سوود لە کەلێنەکانی حوکمڕانی هەولێرو بەغدا و دابەشبوونی تائیفی وەرگرن.
بەگوێرەی ڕاگەیاندنی نووسینگەی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ هەماهەنگی دەربارەی کۆمەک بۆ کاروباری مرۆیی لەعێراقدا، ئاماژە بەوەکراوە کە ئەو هەوڵە مرۆییە نێودەوڵەتیانە کەم کراوەتەوە، بۆ نمونە بودجەی دەرەکی لە نێوان ساڵانی ٢٠١٧ بۆ ٢٠٢٠ لەسەدا ٩٥ی پێداویستییەکانی هاوکاری بۆ عێراق بەدیهێناوە، بەڵام ئەم ڕێژەیە لە ساڵی ٢٠٢٢دا بۆ ٦٧% دابەزیوە، لەهەمانکاتدا ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوە یەکگرتووەکان بە کۆی دەنگ، دەنگیانداوە کە یونامی ئەرکەکانیان بە هەوڵی کۆمەکی مرۆیی لە ساڵی ٢٠٢٥ بۆ عێراق راگرن و کۆتایی پێبهێنن.
ئەمەش ئەو دۆخە دەنێتە پێشەوە کە هاوکاتی بەرەوپێچوونی پرۆژە ئابورییەکانی عێراق و دامەزراندنی سەرمایەگوزاری و پرۆسەی ئاراستەی نوێبوونەوە بۆ کەڵەکەی زیاتری سەرمایە، تاچەند سودانی لە توانایدا دەبێت لە نێو ئەم ململانێ ناوچەیی و جەنجاڵی و ململانێی لایەنەکانی ناوخۆی عێراق، سەرکەوتن بەدەست بهێنێت، بەتایبەتی کە سودانی هەوڵئەدات بۆ خۆی پێشڕەوی ئەم پرۆسەی گەشەپێدانە بێت.
ئەوەی پێویستە لەم بارەیەوە جەختی لەسەر بکەین گەر لەکاتێکدا سودانی نەیتوانی ئەم پێشڕەویە بە ئەنجام بگەیەنێت، مانای وەستانی هەوڵدان بۆ بەدەست هێنانی ئەمنیەت بۆ سەرمایەگوزاری و دامەزراندنی پرۆژەکان نابێت، چونکە ئاراستەی پرۆژەی گەشەپێدان لەسەروی سودانییە و لە ڕێڕەوە بەرژەوەندی گێڕانی ئایندەی سیاسی و ئابوری عێراقە کە بە دەورانێکی تازە حسابی لەسەر دەکرێت.
بەغدا هەوڵیداوە لە نزیکەوە لەگەڵ وڵاتانی ناوچەکە، وەک قەتەر و سعودیە و تورکیا کەلەم دوایانەدا ڕۆڵی ئابووری و سیاسییان لە عێراق زیاتر بووە، کاربکات، ساڵی ڕابردوو ڕیاز هاوبەشییەکی سێ ملیار دۆلاری لە کەرتە جیاجیاکاندا ڕاگەیاند بۆ یارمەتیدانی هەمەچەشنکردنی ئابووریی وابەستە بە نەوتی عێراق، هاوکات دۆحە چەند یاداشتێکی لێکتێگەیشتنی لەگەڵ بەغدا لە بواری وزەدا

واژەکرد. هەروەها قەتەر و تورکیا بەشداری لە دروستکردنی “رێگای گەشەپێدان” دەکەن، کە پڕۆژەیەکی هێڵی ئاسنین و ڕێگاوبانە و ئامانج لێی بەستنەوەی ئاسیا بە ئەوروپایە.
کاتێک سودانی یەکەم سەردانی خۆی وەک سەرۆکوەزیرانی عێراق بۆ واشنتۆن ئەنجامدا، هەوڵیدا پاڵپشتی بەردەوامی ئەمریکا بۆ گەشەپێدان و گەشەی ئابووری و خۆڕاگری عێراق مسۆگەر بکات، هاوکات خۆی لە سیناریۆیەک بەدوور دەگرێت کە وڵاتەکەی ببێتە سەنگەرێکی هەمیشەیی نێوان ئەمریکا و ئێران. بەڵام سودانی ئەم بابەتە لەکاتێکدا دەوروژێنێت کە ڕەخنەی دژە ئەمریکی لە عێراق لە لوتکەدایە بەهۆی تێڕوانینی ئەو لایەنانەی کە دژایەتی ئەمریکا بۆ پشتیوانی هەڵمەتی سەربازی ئیسرائیل لە غەززە دەکەن، بەم مانایە، بڕیارەکەی سودانی بۆ سەردانی واشنتۆن پێش ئەوەی هیچ باسێک بکرێت دەربارەی وەستانی شەڕ لە غەززە، بۆتە جێگای سەرنجی ئەو لایەنانەی دژی ئەمریکان.
سودانی سەرنجی لەسەر ڕاکێشانی کۆمپانیا ئەمریکییەکانە بۆ کەرتی ژێرخانی عێراق و خزمەتگوزارییەکانی عێراق، لەهەمانکاتدا مسۆگەرکردنی بەردەوامی پشتیوانی ئەمریکا بۆ چاکسازییەکانی بانکی و کارەبا، هەوڵدەدات هاوسەنگی لە نێوان ئەو فشار و ڕاکێشانەدا دروست بکات کە لە تاران و واشنتۆنەوە کێشەی بۆ دروست دەکەن.
سودانی ناڕەزایەتیشی دەربڕیوە بەرامبەر بە زیادەڕۆیی پەرلەمانی عێراق بۆ دابیکردنی سەرچاوەی پێداویستییەکانی هێزەکانی حەشدی شەعبی کە هاوپەیمانی ئێرانن، چونکە سودانی ئەوە باش دەزانێت کە هێزە ئەمنییەکانی عێراق بەخۆیان ئەو توانا سەرەتاییانەیان نییە، لەبەرامبەر ئەو ئیمکاناتە لۆجیستیانەی کە ئەمریکا لەئێستادا دابینی دەکات، وەک پلاندانان و کەرەستەی هێرشی ئاسمانی و سەربازی پێشکەوتوو و ئەزموونی ئامانجگرتن… لەبەر ئەم هۆکارە و هۆکارەکانی تریش سودانی پشتیوانی لە دیدگای کۆمیتەی باڵای سەربازی دەکات، بۆیە بەشێوەیەکی هەنگاوبەهنگاو مامەڵە لەگەڵ پرسی کەمکردنەوەی بوونی سەربازی ئەمریکا لە عێراق دەکات، نەک لەناکاو لە عێراق بکشێنەوە. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ڕووبەڕووی فشاری زیاتری لایەنە لایەنگرەکانی ئێران دەبێتەوە لە چوارچێوەی هاوپەیمانییە سیاسییەکەیدا بۆ خێراکردنی ئەم دەرچوونە.
پێدەچێت سودانی هەوڵی ئەوە بدات بیسەلمێنێت کە کۆنترۆڵی میلیشیاکانی هەیە و وردە وردە کاردەکات بۆئەوەی بەتەواوی بیانخاتە ناو دەزگای دەوڵەتەوە. بەڵام پێویستی بەوە دەبێت کە بەکردار پشتگیری بکرێت، بۆ نموونە تەرخانکردنی پشکێکی گەورەتر لە بودجەی ئەمنی عێراق بە هێزە ئەمنییەکانی ئاسایی و زیادکردنی

شەفافیەتی گرێبەستە دەوڵەتیە قازانج بەخشەکان، بە دڵنیابوون لەوەی کە ڕێگری لە گروپەکانی سەر بە ئێران دەکرێت، لە دەستبەسەردا گرتنیان بەسەر سەرچاوەی زیاتردا.
هەروەها بڕیارە سودانی پابەندبونی حکومەتەکەی بە پاراستنی کارمەندانی ئەمریکی پشتڕاست بکاتەوە. ئەمەش بە پاراستنی بالیۆزخانە لە بەغدا و دابینکردنی کەشێکی سەلامەت بە ڕاوێژکارە سەربازیەکانی ئەمریکا و هاوپەیمانان دەگرێتەوە.
پێدەچێت سودانی جەخت لەسەر هاوکاری حکومەتەکەی بکاتەوە لەگەڵ کۆمپانیا نێودەوڵەتیەکانی وزە (بۆ نموونە، تۆتال و جەنەراڵ ئەلیکتریک) و تۆڕەکانی وزەی ناوچەیی بە کەمکردنەوەی پشتبەستنی عێراق بە هاوردەکردنی کارەبا و گازی سروشتی ئێران. جەختی تایبەت لەسەر هاوکاریەکانی لەگەڵ دەستپێشخەریەکانی گەنجینەی ئەمریکا و یەدەگی فیدراڵی ئەمریکا بە ئامانجی چاکسازی لە کەرتی دارایی و کەمکردنەوەی ڕۆیشتنی نایاسایی دۆلار بە ئێران دەکرێت.
بەگشتی دەتوانین بڵێن بەهەر بارگرژی و دۆخی نالەباری ئێستای عێراق و ناوچەکە و شەڕی غەززە، سودانی هەوڵئەدات وەک نوێنەری ئەو ئاراستەیەی لە پرۆسەی نوێبوونەوەی عێراقدایە بە ئەمنیەتی سەرمایەگوزاری دەرکەوێت و خۆی بگونجێنێت، بەڵام توانای بەردەوامی یان بەتوانایی بەردەوامی سودانی لەم ئاراستەیەدا، هۆکاری ڕاگرتنی پرسێکە نابێت.

جادوو لە ڕوانگەی دەروونزانییەوە: خورافات و وەهم.. ابراهیم موحەمەد (ئەبڕاهام لەقای)

بەشی ١: میکانیزمەکانی بیرکردنەوەی خورافی

لە کتێبەکەیدا "باوەڕکردن بە شتی سەیر: میکانیزمە دەروونییەکانی بیرکردنەوەی خورافی" باس لەوە دەکات کە باوەڕ بە جادوو بەشێکە لە

بیرکردنەوەی خورافی. ئەم جۆرە بیرکردنەوەیە لە ئەنجامی چەند هەڵەیەکی لۆژیکی و بیرکردنەوەی هەڵە لە پەیوەندییەکاندا سەرهەڵدەدات:

بەشی ١: Vyse (2014)

١. هەڵەی پەیوەندیدان: مرۆڤ مەیلی ئەوەی هەیە پەیوەندی لە نێوان دوو ڕووداوی بێپەیوەند دروست بکات. بۆ نموونە، کەسێک دەڵێت "هەر کاتێک ئەم بەردە لەگەڵ خۆم هەڵبگرم، بەختم باش دەبێت".

٢. بیرکردنەوەی دووانەیی: بیرکردنەوەیەک کە جیهان بۆ دوو بەشی تەنها دابەش دەکات، وەک باش و خراپ. ئەمە وا دەکات خەڵک باوەڕ بە بوونی هێزی باش و خراپەکان بهێنن.

٣. هەڵەی پشتڕاستکردنەوە: مەیلی گەڕان بەدوای زانیاری کە تەنها بۆچوونەکانی خۆمان پشتڕاست دەکاتەوە. بۆ نموونە، کەسێک کە باوەڕی بە جادوو هەیە تەنها ئەو ڕووداوانە دەبینێت کە پشتگیری لە باوەڕەکەی دەکەن.

بەشی ٢: کاریگەری پلاسیبۆ

Moerman (2002)

لە کتێبەکەیدا "واتای پزیشکی: کاریگەری پلاسیبۆ و چارەسەری کولتووری" ئاماژە بەوە دەکات کە زۆربەی کاریگەرییە سەرنجڕاکێشەکانی جادوو دەکرێت بە کاریگەری پلاسیبۆ ڕوون بکرێنەوە:

١. چاوەڕوانی: کاتێک کەسێک باوەڕی بە کاریگەری جادوویەک هەیە، ئەم چاوەڕوانییە دەتوانێت کاریگەری لەسەر دەروون و جەستەی هەبێت.

٢. مێشک و جەستە: توێژینەوەکان دەریانخستووە کە باوەڕ و چاوەڕوانی دەتوانن کاریگەرییان لەسەر پرۆسە فیزیۆلۆژییەکانی جەستە هەبێت.

٣. کۆنتێکستی کۆمەڵایەتی: کاریگەری پلاسیبۆ بەهێزتر دەبێت کاتێک لە کۆنتێکستێکی کۆمەڵایەتی-کولتووریدا ڕوودەدات، کە ئەمەش زۆر جار لە ڕێوڕەسمە جادووییەکاندا هەیە.

بەشی ٣: پەیداویستی دەروونی

Irwin (2009)

لە کتێبەکەیدا "دەروونزانی پارانۆرماڵ"
ئاماژە بەوە دەکات کە باوەڕ بە جادوو دەتوانێت وەک میکانیزمێکی بەرگری دەروونی کار بکات:

١. کۆنترۆڵ: باوەڕ بە جادوو دەتوانێت هەستی کۆنترۆڵ بە کەسەکە ببەخشێت لە دۆخە نادڵنیاییەکاندا.

٢. مانادان: جادوو دەتوانێت یارمەتی خەڵک بدات بۆ دۆزینەوەی مانا لە ڕووداوە نەخوازراوەکاندا.

٣. دڵنەوایی: بۆ هەندێک کەس، باوەڕ بە جادوو دەتوانێت سەرچاوەیەک بێت بۆ دڵنەوایی لە دۆخە سەختەکاندا.

بەشی ٤: کاریگەری کولتووری

Subbotsky (2010)
لە کتێبەکەیدا "جادوو و مێشک: میکانیزمەکانی بیرکردنەوەی جادوویی" دەریدەخات کە باوەڕ بە جادوو بە شێوەیەکی بەرچاو لەژێر کاریگەری فاکتەرە کولتوورییەکاندایە:

١. فێربوونی کۆمەڵایەتی: منداڵان زۆر جار باوەڕ بە جادوو لە دایک و باوک و کۆمەڵگاکەیانەوە فێر دەبن.

٢. جیاوازی کولتووری: توێژینەوەکان پیشانیان داوە کە ڕێژەی باوەڕ بە جادوو لە کولتوورە جیاوازەکاندا جیاوازە.

٣. گۆڕانکاری مێژوویی: باوەڕ بە جادوو بە تێپەڕبوونی کات و بە پێشکەوتنی زانست کەمی کردووە.

بە پێی ئەم توێژینەوە و بەڵگانە، دەتوانین بڵێین کە لە ڕوانگەی دەروونزانییەوە، جادوو وەک دیاردەیەکی ڕاستەقینە و زانستی سەلمێنراو نییە. لە جیاتی ئەوە، جادوو دەتوانرێت وەک بەرهەمی کۆمەڵێک پڕۆسەی دەروونی، کۆمەڵایەتی و کولتووری سەیر بکرێت کە لە ئەنجامی هەڵەکانی بیرکردنەوە، پێداویستییە دەروونییەکان و کاریگەرییە کولتوورییەکانەوە سەرهەڵدەدات.

هەرچەندە باوەڕ بە جادوو دەتوانێت کاریگەری دەروونی و کۆمەڵایەتی هەبێت، بەڵام ئەمە بە مانای بوونی هێزێکی جادوویی ڕاستەقینە نایەت. لە ڕاستیدا، زۆربەی کاریگەرییەکانی جادوو دەتوانرێن بە میکانیزمە دەروونی و کۆمەڵایەتییەکان، بە تایبەتی کاریگەری

پلاسیبۆ، ڕوون بکرێنەوە.

ابراهیم موحەمەد (ئەبڕاهام ل□قای)

-______________

سەرچاوە زانستیەکانی بەکارهاتووی ئەم وتارە:

کتێبی بەشی یەکەم:

Believing in Magic: The Psychology of Superstition
By Stuart A. Vyse

کتێبی دووەم:

Meaning, Medicine and the 'Placebo Effect' (Cambridge Studies in Medical Anthropology, Series Number 9)
(by Daniel E. Moerman (Author

کتێبی سێیەم:
The Psychology of Paranormal Belief: A Researcher's Handbook
Front Cover
Harvey J. Irwin

کتێبی چوارەم:
Curiosity and exploratory behaviour towards possible and impossible events in children and adults
Dr Eugene Subbotsky

تاریکە، بەڵام گۆرانی دەڵێم*.. شیعـــری ثیـــاگۆ دومیلۆ.. وەرگێڕانی: گۆران عەبدوڵڵا

کورتەیەک سەبارەت بە شیعری (تاریکە بەڵام گۆرانی دەڵێم)
لە نێـــوانی ١٩٦٢ بۆ ١٩٦٣ بەرەی چەپ لە بەرزایـــل دەســـەڵاتدارێتی

وڵاتی بە سەرۆکایەتی جەۆ گوڵارت گرتبووە دەست و هیوایەکی گەورە هەبوو بەرەو گۆڕانکاری. لەم کاتەدا شاعیر ئیاگۆ دومیلۆ کە بەشاعیری ئەمەزۆنی ناسرابوو شیعری ئاسۆی جوتیارانی نووسی کە زۆر بەباشی توانی نەک هەر ماندوبوونیان لەکاری جوتیارییدا لە پێناوی بژێویدا بەڵکوو ئومێدیشیان بۆ ژیان لەو شیعرەدا بخاتە روو. دۆخی سیاسی دەسەڵاتدارێتی بەرەی چەپ درێژەی نەکێشا و لە ١٩٦٤ بە پشتیوانی ئەمریکا کودەتای سەربازی کرا و دۆخەکە بۆ خەڵکی کرێکار و جوتیاران بەرەو خراپی رۆشت. لە ١٩٦٥ ئەم شیعرە بڵاوبووەوە و لەلایەن گۆرانی بێژ (نارا لیۆ)وە کرا بە گۆرانی بە ناوی (تاریکە بەڵام گۆرانی دەڵێم) دەنگدانەوەیەکی گەورەی بەدوایخۆیدا هێناو و وەک سرودی نیشتمانی سەیر دەکرا.

تاریکە، بەڵام گۆرانی د□□□م*.. ئیاگۆ دومیلۆ

خاکەکە هێشتا تاریکە
لە بەرەبەیانی جوتیاراندا،
بەڵام پێویستە بچێنرێت.
شەوە زەنگە،
بەڵام بەیانی بەڕێوەیە

جێگایەک نییە بۆ گۆرانی
کە لە ترس و لاساییکردنەوە چێکرا بێت
بۆ دا بڕاوێکی گەمژە
ئێستا کاتێکە بۆ راستی
بە بەردەوامی و بەسادەیی گۆرانی بڵێ
ئێستا کاتێکە بۆ شادی
کە رۆژ بە رۆژ لەسەر یەکنراوە
لەگەڵ نان و گۆرانی.

ها ئەوە کە روودەدات (لە هەوادا هەستی پێدەکەم)
کاتی پێگەشتنی گەنمە
کاتی دروێنەش دێت.
موعجیزە هەڵدێ هەروەکوو
بارانە شینەکانی سەر کێڵگەکانی گەنمەشامی
لاسکی فاسۆڵیاکان گوڵەکانیان دەپشکوێت
شیلەی تازە دەڕژێت
لە درەختە پلاستیکییە دوورەکانمەوە.

ئاسۆی هیوا،
کاتێک بۆ خۆشەویستی زۆر نزیکە.
تیشکە ئاگراوێکانی خۆر دروێنە دەکەم لەسەر زەوی و
کێڵانی روناکی لەگەڵ قامیشی شەکر
رۆحم بۆتە ئاڵا.

ئاسۆی جوتیاران
خاکەکە تاریکە (بەڵام زۆریش نا)
کاتی کارکردنە
تاریکە بەڵام گۆرانی دەڵێم
چوونکە سپێدە بە ڕێوەیە
(تاریکە، بەڵام گۆرانی دەچ□م).

وەرگێڕانی: گۆران عەبدوڵڵا
حوزەیران ٢٠٢٤

---

*Thiago de Mello مـــارس ٣٠- ١٩٢٦ – ١٤ی کـــانونی دووەم- ٢٠٢٢ شاعرێکی ناسراوی خەڵکی بەرازی□□ و وەک شاعرێکی ئەمازۆنی ناسراوە. کارەکانی بۆ چەندین زمان وەرگێڕدراون.

سەرچاوە:
https://mronline.org/2022/07/22/it-is-dark-but-i-sing-because-the-morning-will-come-the-twenty-ninth-newsletter-2022/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=it-is-dark-but-i-sing-because-the-morning-will-come-the-twenty-ninth-newsletter-2022&mc_cid=9acf07719b&mc_eid=25ab8c34a3&fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR1Kf15ryhCGZrjZ5Oz-b9s3T2PpM4wqEvcRZhBFSS6e31gcnmOm8wFsRxQ_aem_AcoryWn33NrQ8juJnSehy1Yu_JRHxHpyblZ4pSRK5o_4fCpUNb6rK8dWc5e4XjQOtPwavxtDhHIVlDZ_UwDnbFCR

هۆنراوە بۆ منداڵان.. رەزا شوان

ئەم سێ هۆنراوەيە بۆ منداڵان، لە زمانی ئینگلیزییەوە، وەرمگێڕاوە بۆ کوردی.

١_ کێ بای بینیوە؟.. هۆنراوەی: کریستینا رۆسیتی

کێ بای بینیوە؟
نە من نە تۆ:
بەڵام کاتێک گەڵا هەڵواسراوەکان دەلەرێنەوە
با تێدەپەڕێت
کێ بای بینیوە؟
نە من نە تۆ:
بەڵام کاتێک دارەکان سەریان لاردەکەنەوە
با تێدەپەڕێت

٢_ باشترین هاوڕێم پەرتووکە.. هۆنراوەی: سانیا تاندۆن

باشترین هاوڕێم پەرتووکە
ئەمەش نامۆ نییە بە لامەوە
وەک دەرگایەکی زێڕینە
دەمباتە ئەو خاکەی پێشتر نەچوومەتە ئەوێ
چیرۆکەکانی پەری□کم بۆ دەگێڕێتەوە
دەمباتە خاکێکی پڕ لە خۆشی
هەندێک پەرتووک بێزارکەرن وەک م□□ژوو
وەک مەتەڵێکی گەورە وایە
پەرتووک سەرچاوەی رووناکییە
دڕ بە تاریکی دەدات و ژیانمان پڕ لە رووناکی دەکات

٣_ واز لە پیسکردن بێنین.. هۆنراوەی: ئارجون

خۆر بریقەدارە
ئاسمان شینە
بان□ندەکان دەفڕن
سروە زۆر ساردە
دایکە سروشت ئەوپەڕی هەوڵی خۆی دەدات
جگە لە جوانی هیچی تر نا بەخشێت
بەڵام چی بکەین؟
بیکە بە هەرا

با بیکەین بە باشترین
کەمتر و کەمتر پیس بکەین
پارێزگاری لە کراسە سەوزەکەی بکەین
بۆ منداڵەکانمان و بۆ ئەوانی تر

ڕاپۆرت بۆ دۆنکیشۆت.. شیعری نەوزاد بەندی

نزیکەی هەمو کوژراوەکانتان
هی شەڕەکانی براکوژیی بوون ..
خەباتتان تەنها شەڕە جنێو و
دیوار نوسین و بمرێ بژی بوون ..

کە بە داخوازی ئەمریکا لە پڕ
ئەم دارە زڕە هاتە بەر بۆتان ..
پەلامارتان دا لە هەر چوار لاوە
دزی و وەڕە وەڕ ، لە خەڵک و خۆتان

تەلار ..باخ ..ڤێلا ، دوکان و بازاڕ
بیری نەوت ، مەسفا ، بەنزینخانەی زۆر
هێنانی کچی سەماکەری شام
بەڕاست و چەپا ، زیان وەک مشەخۆر

هەر زوو گێمێکی براکوژیتان ،
کرد بە پاشماوەی ئەنفالی بێکەس
بەشێکتان ناو نا لیوای تایبەت و،
بەرامبەرەکەی کۆماندۆی بێ دەس

دەهەزار کەسێ لەم یارییەتانا
ناویان چوو به ناو کۆڵەکەی ئاشا
ئیتر ڕۆژ بە ڕۆژ خەڵک ئەتوایەوە و
گەورەتر ئەبوو شکڵی دوو پاشا

دەرمانی ساختە ، تیمارگەی قۆڵبڕ
خواردنی خراپ بازاڕی پڕ کرد
شێرپەنجە وەکو پەسیوی لێهات ،
هەر لە ژێرەوە هەژارتان قڕ کرد

کۆمپانیا و باج و سەرانەی جیاجیا
لە هەموو لایەک هەڵپە بۆ دۆلار
بەربوونە گیانی خاکی نیشتمان ،
وەک گورگی برسی ..وەکو سەگی هار ..

هیچ نەمایەوە گڵاوی نەکەن ،
بوون بە سیخوڕی هەرچی ووڵا تە
هێشتا لە ڕووتان دێ قسە بکەن ،
هەر چرکەیەکتان سەد کارەساتە ..

بۆ یەکەمین جار لە مێژووی گەردوون ،
دەمتان ژەندە ناو موچەی فەرمانبەر
شەرمەزار نەبوون ، چونکە بێ شەرمن ..
لە دەرد و کێشەی میللەت بێ خەبەر ..

ئامۆزا و برا و خزم و ناسیاوتان
کران بە وەزیر ..بە پەرلەمانتار
بەس کورسی سەرۆک هەر یەک کورسییە
شەڕە لە سەری نەک جارێ سەد جار

شەڕی سندوقی هەڵبژاردن تا ،
شەڕی سیخوڕی و پشکی ئەم و ئەو
یەکێ لە ئێران تەپ و تۆز ئەکا و
یەکێ بۆ تورکیا ڕا ئەکا بە شەو

کوشتنی دیل و ڕادەستکردنەوەی
بە دوژمنانی کورد و کوردستان
ئەوەی ک□ دزی ئەم میللەتە بوو ،
جێبەجێتان کرد ، هیچ لێی نەوەستان ..

ئێستایش چی ماوە بیکەن بەو خەڵکە ؟
لە گەڕاندان بۆی ، تاکو پیادەی کەن ..
هەرچییەک ژەهر و دەرد و بێ کەڵکە ،
پێشبڕکێتانە تا ئامادەی کەن ..

بەس دڵنیابن ، هەرچی هەتانە ،
لە پڕ ئەبێتە تاریکە گۆڕێ ..
چاو تروکانێک ، هەمووی جێ دێڵن ،
سەدا سەد بار و دۆختان ئەگۆڕێ ..

بەس بە داخەوە ، ئێوە بێ ئاگان ،
ئال□ودەی پارە و پولی حەرام بوون ..
تا لوتتان نەدا لە بەردی ئەلحەد ،
لە لاتان وایه براوەی جام بوون

سپێدەی چاوەڕوانی.. شیعری شەهلا نوری

سپێده هات و شەو بارگەی پێچایەوە
من هەر لێرەم،
لێرەم و هەر له م خه تەم
وه ک مەئموری گومرک
چاوانم هەرچی رێبواری ئەم خەتە هەیە
دەیپشکنێ
ئه ڵێم به ڵکو تێپەڕێت
بێرەدا تێپەڕێت و
گێۆم له ته قه ی پای و ترپه ی دڵی بێت
به ئیشارەتەکانی رۆحم زیندووەو□ بێت
ده ی خه ته که
عاشق و زاهد
رهروان سه رخۆشی مه زاری تۆن
به هەڵەشبێت
ببە به دووخه ت
تا بزانم که هەردوکتان ماون.